

ADOLESCENTS, CONSUMS DE SUBSTÀNCIES I ESPAI PÚBLIC EN EL CONTEXT DE DESCONFINAMENT

En l'escenari actual de desescalada posterior al confinament, on paulatinament esperem recuperar la "normalitat" després de l'emergència sanitària provocada pel SARS-CoV-2, la relació entre els i les adolescents i el consum de substàncies, així com el seu ús de l'espai públic, s'està veient alterada.

Les dades ens indiquen que si bé en els inicis d'aquesta crisi i arrel del confinament, molts dels consums "socials" (especialment d'alcohol i cànnabis) dels i les adolescents han descendit, d'altres consums han augmentat per fer front a la situació emocional, així com en alguns casos, els usos i relacions amb el consum d'algunes joves (així com la resposta de les famílies) han augmentat la tensió a les llars. En el procés de desescalada (negociar els horaris i les activitats de sortides, principalment), algunes d'aquestes tensions i d'altres noves tornen a aflorar.

Alhora, el canvi substancial que es preveu al llarg d'aquest estiu en espais d'oci i especialment d'oci nocturn i festiu, en medi obert -com anul·lacions massives de concerts, festes populars, revetlles o esdeveniments diversos- que fins al moment han conformat un dels principals contextos de consum (així com de consums iniciàtics) d'alcohol, cànnabis o altres substàncies entre els i les adolescents i joves, fa preveure un desplaçament tant d'espais com de dinàmiques generals de consum a espais i contextos menys accessibles i més vulnerabilitzants.

Segons les previsions, les veus expertes apunten la possibilitat que els patrons d'usos i consums es vegin afectats (especialment en la població més jove) i que els i les adolescents protagonitzin reaccions compensatòries com a resposta a la tensió i angoixa sostinguda que han patit en els

Educació per a l'Acció Crítica – EdPAC és una entitat especialitzada en el treball educatiu en els àmbits de Salut i Consum Jove, especialment Drogues i Pantalles. Des de 2004 treballem des d'una perspectiva de prevenció i reducció de riscos associats al consum de drogues amb adolescents, joves, famílies i agents socials. A partir de mètodes pedagògics participatius, creatius i alternatius, realitzem projectes, intervencions educatives i materials didàctics, incloent sempre la perspectiva de gènere i interseccional (LGTBIQ+, racisme, etc.). Per a més informació, us convidem a conèixer la nostra entitat o visitar la nostra pàgina web: <http://edpac.cat/>.

últims mesos, en especial en relació amb els consums, però també en d'altres àmbits de la salut emocional.

En aquest context, aquesta proposta ofereix un suport educatiu presencial per a adolescents i joves en espais de medi obert per a proporcionar informació i acompanyament des d'una perspectiva de gènere, preventiva i de reducció de riscos, tant en l'àmbit del consum com en el de les relacions personals i comunitàries. Alhora que pretén recollir informació i ítems qualitius sobre tots aquests canvis que serveixin per encarar la prevenció i donar resposta a aquestes noves necessitats en els mesos propers.

Una proposta d'actuació

OBJECTIUS

- **Facilitar pautes preventives en relació al consum de substàncies.**
- **Fomentar el desenvolupament d'hàbits saludables, relacions respectuoses i consum crític en la població adolescent i jove.**
- **Reduir riscos associats al consum d'alcohol, cànnabis i altres substàncies, proporcionant informació rigorosa i crítica.**
- **Promoure l'autonomia, l'autogestió de la salut i la presa de decisions lliure i conscient en adolescents i joves, amb perspectiva de gènere i interseccional (LGTBIQ+, racisme, etc.).**
- **Recollir informació qualitativa sobre les possibles modificacions en les pautes de consum que s'han donat en el context de confinament i les que s'estan donant en el moment actual de desescalada i immediatament posterior (canvis en el consum, en els espais, en les franges horàries).**
- **Oferir eines a l'equip municipal a través d'una prospecció i posterior diagnosi per tal que pugui ser incorporada a la seva tasca i futures actuacions.**

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

Un equip mixt, format per educadores i educadors de carrer, treballa sobre el territori per a localitzar els espais d'oci d'adolescents i joves del municipi que fan ús de l'espai públic; oferir un vincle educatiu transitori i referenciar els recursos municipals; propiciar converses educatives al voltant d'ítems de salut jove i recollir informació. La intervenció educativa té com a objecte principal proporcionar pautes de prevenció i reduir els riscos associats al consum d'alcohol, cànnabis i altres substàncies, facilitar un ambient de relacions respectuoses entre els i les joves i a nivell comunitari així com atendre a d'altres qüestions de salut física i emocional, a nivell individual, grupal i comunitari.

Aquest servei es pot coordinar amb la resta de professionals i entitats, tant de l'àmbit de la salut com de l'àmbit educatiu, cultural o altres agents, que siguin presents en el territori.

On, amb qui i quan?

La intervenció es realitza als espais municipals (públics i semipúblics) on es localitzen els grups d'adolescents i joves, amb preferència d'aquells espais on s'hi realitzen consums.

El servei va dirigit a persones dels 13 als 20 anys, aproximadament; es tracta d'una etapa d'aprenentatge pel que fa als consums inicials de substàncies

-especialment alcohol i cànnabis- però també de descoberta i transformació de les relacions personals i afectives, així com d'ús autònom de l'espai públic.

La intervenció es compon d'un mínim de 3 dies a la setmana, durant almenys 15 dies, a acordar depenent de les especificitats i necessitats del municipi.

Com?

Les educadores transiten per l'espai donant-se a conèixer i mostrant-se accessibles, així com comunicant la seva funció, fet que permet esdevenir un referent en l'àmbit del consum de substàncies, en el de situacions de vulnerabilitat respecte a les dinàmiques socials (actituds sexistes, violentes, etc.) i en d'altres situacions respecte a la salut i el consum jove.

En definitiva; es brinda un acompanyament a les persones que han decidit consumir, però també a aquelles que han decidit no fer-ho; resolent dubtes, proporcionant informació contrastada i crítica, evitant el judici respectant la llibertat en la presa de decisions.

Es combinen diferents tècniques de recollida de dades per part de l'equip educatiu; observació flotant, no participant i participant; registre i anàlisi de les informacions proporcionades pels i les adolescents; registre i anàlisi de les accions preventives i de reducció de riscos aplicades, així com de la resposta rebuda; i registre i anàlisi de les accions d'acompanyament i derivació realitzades, en el cas que s'esdevinguin.

L'equip educatiu que realitza la intervenció directa està format per un mínim de dues persones, nombre que varia en funció de l'extensió de l'espai o espais d'intervenció que es determinin.

I després?

La proposta pretén esdevenir una eina enriquidora pels processos diagnòstics municipals i la planificació d'actuacions en relació al consum de substàncies entre adolescents i joves en la situació de desescalada actual i els mesos posteriors; canvis en els patrons de consum, aparició de nous discursos i mecanismes que involucren les drogues, canvis en els usos dels espais on s'ubiquen, afectacions a les relacions interpersonals i comunitàries, etc. Escoltar i entendre com les adolescents i joves han viscut el confinament i post-confinament en relació al consum, pot ser un bon mecanisme de diagnosi per poder fer front a la prevenció i reducció de riscos d'aquest.

La proposta, per tant, inclou un anàlisi qualitatiu de l'estat de la qüestió, paral·lelament a oferir una intervenció preventiva en els adolescents i joves posant èmfasi al retorn final que l'entitat fa a l'equip municipal, aportant una devolució que inclogui observacions, suggeriments i recomanacions. La proposta pretén esdevenir una eina enriquidora pels processos diagnòstics municipals i la planificació d'actuacions en relació al consum de substàncies entre adolescents i joves en la situació de desescalada actual i els mesos posteriors; canvis en els patrons de consum, aparició de nous discursos i mecanismes que involucren les drogues, canvis en els usos dels espais on s'ubiquen, afectacions a les relacions interpersonals i comunitàries, etc.